

Annex 1. Flyers oproep en functiecombinaties

Klimaatslim landschapsbeheer

'Pilotproject Meer bomen en bos in landschap Gelderland'

Inleiding

Bomen en bossen leveren de maatschappij belangrijke producten en diensten. Ze produceren hout, verfraaien het landschap, dragen bij aan biodiversiteit, zuiveren lucht, leveren energie en schoon water, helpen het klimaat door CO₂ vast te leggen, hittestress te verminderen en wateroverlast te dempen bij extreem weer en produceren hout. Bomen en bossen dragen bij aan een mooie leefomgeving, wat bedrijven en toerisme aantrekt en de vastgoedwaarde doet stijgen.

Foto: Probos

Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en Probos zien op korte termijn kansen om meer robuustere aanplant te realiseren van in totaal 4 ha in combinatie met andere maatschappelijke functies. Een aantal maatschappelijke ontwikkelingen bieden hiervoor kansen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan meer aandacht voor functiecombinaties met

- 1) Circulaire, natuur-inclusieve landbouw.
- 2) Klimaatbuffers.
- 3) Beplantingen langs infrastructuur (wegen en paden).
- 4) Beplantingen op recreatieterreinen.

SLG en Probos zoeken grondeigenaren die aankomend plantseizoen (2019-2020), met gebruikmaking van een gunstige regeling voor de aanschaf van plantmateriaal en aanlegkosten, houtopstanden willen aanleggen op hun terrein.

Aan welke voorwaarden dient de locatie te voldoen:

- Locatie dient in Gelderland te liggen (bij voorkeur in de Regio Veluwe, IJssel- of Gelderse Vallei).
- Locatie ligt niet binnen de begrenzing van het [Gelders Natuur Netwerk \(GNN\)](#).
- Locatie is bij voorkeur 0,25 ha groot of groter.
- Er geldt geen verplichting vanuit andere regelgeving op basis waarvan aanplant op de betreffende locatie noodzakelijk is (dus geen stapeling van regelgeving).
- De aanplant van bos of grotere beplantingselementen zoals singels, struweelhagen of houtwallen is landschappelijk gezien wenselijk.
- Aanplant is mogelijk in het plantseizoen 2019/2020.
- U bent zelf verantwoordelijk voor het (tijdig) aanvragen van eventuele omgevingswetvergunningen.

Welke beplantingselementen mogen worden aangeplant?

- Bospercelen, houtsingels, struweelhagen met dien verstande dat uitgegaan wordt van de aanleg van zo mogelijk autochtoon biologisch bosplantsoen met een plantverband van 1,5 x 1,5 meter en een minimum oppervlakte van 0,25 hectare.
- Energieplantages (van inheemse soorten) met een minimum oppervlakte van 1,0 hectare.

Welke beplantingselementen / soorten mogen niet?

- Niet inheemse boom- en struiksoorten.
- Houtopstanden op erven en in tuinen.
- Wegbeplanting en eenrijige beplantingen bestaande uit laanbomen en knotbomen.
- Boomgaarden.
- Alles anders dan bosplantsoen.

Wij bieden u:

- Kosteloos inrichtingsplan (veldbezoek, ontwerp, plantsoenlijst).
- 75% vergoeding van aanschaf plantmateriaal en uitvoeringskosten*.
* gebaseerd op een maximaal normbedrag

Overeenkomst

Alle randvoorwaarden over aanplant, vergoeding van de aanschaf en aanlegkosten, instandhouding en monitoring worden vastgelegd in een overeenkomst tussen SLG en de grondeigenaar.

Procedure

In de periode mei tot en met september 2019 wordt geïnventariseerd welke mogelijkheden voor de aanleg van houtopstanden er binnen de verschillende functie-combinaties in het zoekgebied zijn.

Vervolgens zal een beoordeling van de meest geschikte locaties plaatsvinden.

Aspecten die hierbij meewegen zijn (1) landschappelijke wenselijkheid, (2) robuustheid van de locatie (omvang), (3) snelheid waarmee de locatie gerealiseerd kan worden, (4) passend binnen projectbudget.

Na de inventarisatiefase gaat Stichting Landschapsbeheer Gelderland verder in gesprek met eigenaren om beplantingsplannen op te stellen en de voorwaarden van de instandhoudingsovereenkomst te bespreken (oktober-november 2019).

Na het tekenen van de instandhoudingsovereenkomst en het definitief maken van het inrichtingsplan kan worden overgegaan tot de daadwerkelijke uitvoering van de aanleg van de houtopstanden in de periode november 2019-maart 2020.

Meer informatie en aanmelden

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met projectleider Robert Keizer van SLG, telefoon 06-51198227 of via r.keizer@landschapsbeheergelderland.nl.

Aanmelden kan via www.landschapsbeheergelderland.nl.

Dit project is onderdeel van de bos-natuur-hout klimaat pilots getrokken door Wageningen Environmental Research. De pilots zijn gericht op uitvoering, testen en kennis vastleggen en verspreiden door middel van een Gereedheidskist. Dit is mogelijk gemaakt door financiering van het Ministerie van LNV.

Funcatiecombinaties met natuurinclusieve landbouw

Het combineren van landbouw met de aanleg van bomen en struiken kan veel voordelen hebben en kent veel functiecombinaties:

- Klimaatmitigatie en –adaptatie (o.a. door CO2 vastlegging).
- Versterken van boven- en ondergrondse weerbaarheid van het landbouwsysteem.
- Verhogen van de biodiversiteit.
- Beschutting en/of voedsel voor vee.
- Bieden van recreatief landschap.
- Productie van voedsel, veevoer en biomassa.
- Efficiënt benutten van ecologische hulpbronnen.
- Economische weerbaarheid van het agrarische bedrijf d.m.v. risicospreiding.

Meest bekende systeem waarbij de aanleg van bomen wordt gecombineerd met landbouw op hetzelfde perceel is agroforestry. Binnen het klimaatvelop project van LNV bestaat al een apart spoor agro-forestry (piet@romboutsagroeco.nl). Wij beperken ons daarom tot natuurinclusieve landbouw. Agrarische ondernemers kunnen, door gerichte maatregelen te nemen, bijdragen aan versterking van de biodiversiteit. Daarmee helpen ze zowel hun bedrijf (ecosysteemdiensten zoals bodemvruchtbaarheid, bestuivers, natuurlijke plaagwering) als de natuur op hun bedrijf en in hun omgeving (erfvogels, gesloten kringlopen).

SLG heeft ervaring met boeren waarbij houtige elementen als struweelhagen, vogelbosjes en hoogstamboomgaarden zijn aangelegd ter versterking van meerdere functies op het bedrijf. Bij biologische kippenhouderijen werden de vrije uitloopterreinen versterkt met struweelhagen en singels en bij een geitenhouderij werd zelfs een knabbelhaag ontworpen.

Foto: Probos

Functiecombinatie recreatiegebieden-aanleg houtopstanden

Een groene, bosrijke omgeving is aantrekkelijk voor zowel dagjesmensen als de verblijfsrecreatie. De aanleg van inheemse houtopstanden of landschapselementen kan veel toevoegen aan recreatieterreinen.

- Het borgen van een groene, gezonde omgeving.
- Verhogen van maatschappelijk rendement.
- Energieneutraal opereren, energie genereren.
- Kennis deling en uitbouwen van kennis over landschap en natuur.

Voor de verblijfsrecreatie zoals (mini)campings, natuurkampeerterreinen, bungalowparken, groepsaccomodaties, dagrecreatiecentra, hotels, restaurants en congrescentra bestaat er zelfs een groen keurmerk . “Green Key” bedrijven met een Green Key keurmerk doen er alles aan om het milieu te sparen, zonder dat hun gasten inleveren op comfort en kwaliteit. Zij gaan daarbij een stap verder dan de normale wet- en regelgeving vereist. Naast gebruik van duurzame bouwmaterialen kunnen de deelnemers ook punten scoren voor de aanwezigheid van diversiteit in flora en fauna en het toepassen van gebiedseigen beplanting en ecologisch groenbeheer. De deelnemer realiseert op (een deel van) het terrein een natuurbestemming (zonder recreatiebestemming). De certificering kan gecombineerd worden met de aanleg van “natuurlijke” landschapselementen of houtopstanden. Ook zonder deel te nemen aan bovenstaande certificering voegt de aanleg van bos of landschapselementen veel toe aan recreatieterreinen.

Foto: Probos

Funcatiecombinaties met wegen en paden

De aanleg van bomen en struiken kan plaatsvinden langs wegen of paden. Voordelen hiervan kunnen zijn:

- Klimaatmitigatie en –adaptatie (o.a. door CO₂ vastlegging).
- Verhogen van de biodiversiteit.
- Beschutting en/of geluidswering.
- Bieden van een meer recreatief landschap.
- Productie van biomassa.

Wel dient rekening gehouden te worden met de effecten op verkeersveiligheid en eventueel de oogstbaarheid.

Provincie, gemeenten en grootgrondbezitters hebben vele kilometers bermen in eigendom. Versterking met lijnvormige beplanting kan op kansrijke plekken een versterking van ecologische waarden betekenen met name voor soorten die landschapsstructuren als geleiding gebruiken (vleermuizen, vogels, vlinders). Vaak hebben we het dan over rijvormige elementen als bomenrijen of lanen. Vlakdekkende beplanting met bosplantsoen zoals struweelhagen en houtsingels komen minder frequent voor maar kunnen bij voldoende brede bermen best toegepast worden. Bij nog grotere open ruimtes zoals klaverbladen kunnen zelfs bosjes of houtopstanden aangelegd worden. Hier kan naast biodiversiteitvergroting ook een biomassafunctie geïntegreerd worden.

Foto: Probos

Funciecombinatie met klimaatbuffers in waterbergingen

Het combineren van klimaatbuffers met de aanleg van bomen kan veel voordelen hebben. Natuurlijke klimaatbuffers:

- Kunnen een bijdrage leveren aan versterking van landschappelijke waarden en natuurwaarden.
- Leggen CO₂ vast, de ondergrondse biomassa in wortels min of meer permanent, de bovengrondse biomassa kan gebruikt worden als alternatief voor fossiele brandstoffen.
- Zorgen voor vermindering in onderhoudskosten.
- Voorkomen van wateroverlast.
- Waterretentie / Vasthouden van water.
- Verbeteren van waterkwaliteit.
- Realisatie van vernattingsprojecten.

Om wateroverlast te voorkomen worden er in Nederland gebieden aangewezen en ingericht waarin tijdelijk overtollig regenwater of water uit beken, rivieren of kanalen kan worden geborgen om een dreigende overstroming te voorkomen. Vaak zijn deze bergingsgebieden gebieden die periodiek kunnen overstromen, maar waar het overgrote deel van het jaar geen water in staat. Een deel van deze gebieden is in gebruik als natuurgebied, grasland of recreatieterrein. Echter een deel wordt niet of nauwelijks benut voor andere functies en wordt periodiek gemaaid of vrijgemaakt van opslag van bomen en struiken.

Wanneer (een deel van) deze oppervlakte waterberging wordt ingezet voor biomassateelt met wilgen of elzen levert dit een substantiële bijdrage aan het realiseren van energiebossen. Deze soorten zijn hier goed geschikt voor, omdat zij goed groeien onder natte omstandigheden. Biomassateelt in waterbergingen kan tevens bijdragen aan de waterkwaliteit door beschaduwing van oppervlaktewater en afvang van nutriënten door de beplanting.

Foto: Probos

